

**Κοζάνη, 17 Ιουνίου 2014.**

**Θέμα: Μια Πρόταση για τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο. Η ιστορία του 5<sup>ου</sup> Δημοτικού Σχολείου Κοζάνης και ο δωρητής Γεώργιος Τιάλης.**

### **Εισαγωγή**

Κύρια Περιφερειακή Διευθύντρια, κ.κ. σχολικοί Σύμβουλοι, συναδέλφισσες συνάδελφοι της πράξης και της τάξης, νιώθω ιδιαίτερη χαρά που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσά σας στη γενέτειρα πόλη μου για να σας μιλήσω για ένα θέμα με το οποίο ασχολούμαι αρκετό χρόνο.

Το μάθημα της Ιστορίας διδάσκεται στο Δημοτικό Σχολείο σύμφωνα με το Α.Π.Σ. και το ΔΕΠΠΣ της Ιστορίας από την Γ΄ Δημοτικού μέχρι και την ΣΤ΄ Τάξη που φεύγει ο μαθητής και πάει στο Γυμνάσιο. Οι διδακτικές εβδομαδιαίες ώρες που προβλέπονται για τη διδασκαλία του είναι 2 κάθε εβδομάδα, συνολικά περίπου 9 ώρες κάθε μήνα. Στο Α.Π.Σ. προβλέπετε μια ώρα για κάθε 10 ώρες ιστορίας να μπορεί να αφιερωθεί στην Τοπική Ιστορία. Είναι όμως αυτό εφικτό;

Ασφαλώς και είναι αρκεί να εκμεταλλευτούμε 1 ώρα ιστορίας που σε συνδυασμό με την ώρα που προβλέπετε για την ευέλικτη ζώνη να γίνει ένα δίωρο το οποίο είναι χρόνος που επαρκεί για τη ενασχόλησή μας με την Τ.Ι.

Ποια είναι τα εργαλεία που θα μας βοηθήσουν στην προσπάθειά μας αυτή;

Μια διδακτική πρόταση, ώστε να περάσει το μάθημα της τοπικής ιστορίας στα σχολεία είναι και η έκδοση βιβλίου το 2006, την οποία επιμελήθηκε το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματός του.

Υπεύθυνοι καθηγητές που είχαν την επιστημονική επιμέλεια σ' αυτή την προσπάθεια ήταν: η κ. Σοφία Ηλιάδου Τάχου και ο κ. κ. Ανδρέας Ανδρέου. Συνεργάτες τους η συγγραφική ομάδα με τους: Άννα Βακάλη, Κώστα Κασβίκη, Παναγιώτη Νώτα και Ευδοξία Τραϊανού. Για τη εικονογράφηση του εγχειριδίου υπεύθυνος ήταν ο Θωμάς Ζωγράφος. Την έκδοση του συγκεκριμένου βιβλίου ανέλαβε ο Δήμος Κοζάνης με το Ι.Ν.Β.Α.(Ινστιτούτο Βιβλίου Ανάγνωσης).

Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε το 2007 και μοιράστηκε σε πρώτη φάση στους δασκάλους της ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικών Σχολείων του Δήμου της Κοζάνης και στους μαθητές της ΣΤ΄ τάξης.

Κάτι αντίστοιχο προσπάθησα να γράψω για την περιοχή Ηρακλεωτών. Προτάθηκε στην πρώην Ν.Α. Γρεβενών και στη συνέχεια στο Δήμο Γρεβενών ώστε αυτή η εργασία να τυπωθεί και να φτάσει στα χέρια σας των συναδέλφων εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας αλλά και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Γρεβενών, αλλά λόγω των οικονομικών δυσχερειών που μέχρι σήμερα αντιμετώπιζαν και αντιμετωπίζουν οι Δήμοι δεν κατέστη αυτό δυνατό. Ευελπιστούμε ότι κάποια στιγμή αυτό θα γίνει.

Η δική μου μεταπτυχιακή εργασία είχε σαν θέμα της τη διδακτική της τοπικής ιστορίας στον πρώην Καποδιστριακό Δήμο Ηρακλεωτών Γρεβενών.

Το 2009 εκδόθηκε από τον ομιλούντα ένα βιβλίο που εμπεριέχει άρθρα από τις προπολεμικές εφημερίδες της Κοζάνης «Ηχώ», «Βόρειος Ελλάς» & «Μακεδονικό Βήμα» για την ίδια περιοχή το οποίο βιβλίο έχει άρθρα εφημερίδων που αφορούν τους οικισμούς της περιοχής Ηρακλεωτών.

Εκτός από τις εφημερίδες που προανέφερα σημαντικές επίσης εφημερίδες θεωρώ τις εφημερίδες: «Δυτική Μακεδονία» & «Θάρρος» που καλύπτουν χρονικά ένα μεγάλο εύρος το δεύτερο μισό του 20<sup>ου</sup> αιώνα και τις αρχές του 21<sup>ου</sup>.

Ο καθένας από μας μπορεί να αναζητήσει άρθρα στις ίδιες εφημερίδες που να αφορούν περιοχές της Π.Ε. Κοζάνης στο ψηφιοποιημένο αρχείο που υπάρχει σήμερα στην Κοβεντάρειο Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης.

Η προσπάθεια αυτή έγινε, διότι οι δάσκαλοι άκουγαν για τοπική ιστορία ,αλλά δεν είχαν ποτέ στα χέρια τους έστω κάποιο υλικό που να αποτελέσει το έναυσμα, ώστε να ασχοληθούν έστω περιστασιακά με την τοπική ιστορία της περιοχής τους.

Στα θετικά αυτής της προσπάθειας είναι: το μικρό μέγεθος του βιβλίου, η καλή εικονογράφηση, το γλωσσάρι που δίνει επεξηγήσεις στους μαθητές .Η χρήση του κόκκινου και πράσινου χρώματος στις άγνωστες για τα περισσότερα παιδιά λέξεις που αναφέρονται , βοηθάει στην γρήγορη επισήμανσή τους από την πλευρά των μαθητών. Η χρήση των φωτογραφιών στο βιβλίο βοηθά τους μαθητές να δουν την Ιστορία με άλλο μάτι, πιο θετικά και πιο ευχάριστα.

Η όλη προσπάθεια απαιτεί από τη μεριά των εκπαιδευτικών ενδιαφέρον και πρωτοβουλία για το πεδίο με το οποίο θα ασχοληθούμε.

Εφαρμόζουμε τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας (Project).Χωρίζουμε τους μαθητές σε ομάδες λαμβάνοντας υπόψη αρκετούς παράγοντες. Επιλέγουμε στη συνέχεια το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε. Το υλικό που προανέφερα μπορεί να μας δώσει το ερέθισμα και να αποτελέσει την αφορμή να ασχοληθούμε με την ιστορία του Σχολείου μας.

Η περιοχή μας προσφέρεται για τη διδασκαλία της Τ.Ι. γιατί διαθέτει βιβλιοθήκες αξιόλογες όπως: τη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Κοζάνης,Γρεβενών,Σιάτιστας.Η βιβλιοθήκη της Κοζάνης κατατάσσεται στις 4 καλύτερες στην Ελλάδα σε πλούτο βιβλίων παλαιών εντύπων (πριν το 1912).

Πολύ αξιόλογη είναι και η βιβλιοθήκη της Σιάτιστας η οποία διαθέτει πάρα πολλά παλαιά έντυπα (βιβλία, εφημερίδες, κ.α.) από τα οποία έχει καταγράψει ένα μεγάλο μέρος ο πρώην Σχολικός Σύμβουλος Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης της Π.Ε. Κοζάνης στην Α/θμια Εκπ/ση ο κ. Ιωάννης Μπάκανος.

Τα Γ.Α.Κ. Κοζάνης που έχουν έγγραφα από το 1912 που αφορούν περιοχές που υπάγονταν ή υπάγονται στο Νομό Κοζάνης μεταξύ των οποίων και η τότε επαρχία Γρεβενών, από το χρονολογικό ορόσημο που προανέφερα.

Άρθρα που αφορούν την Τ.Ι. αναρτώνται κατά καιρό στην ιστοσελίδα [www.greveniotis.gr/ιστορία](http://www.greveniotis.gr/ιστορία) από ομιλούντα.

Για την Τ.Ι. της περιοχής Κοζάνης πλούσια θεματολογία θα βρει κάποιος στην ιστοσελίδα ενός εκ των συγγραφέων του σημερινού βιβλίου Ιστορίας της ΣΤ΄ τάξης στο Δημοτικό Σχολείο κ. Αθ. Καλιανιώτη, σε άρθρα αλλά και εκπομπές του Καπλάνογλου, σε άρθρα της Κατερίνας Μάτσου, σε βιβλία του συναδέλφου Βασίλη Αποστόλου.

Στην τοπική βιβλιογραφία αρκετά περιοδικά ασχολήθηκαν με την Τ.Ι. της περιοχής της Κοζάνης. Την περίοδο 1908-1912 εκδίδεται το Μακεδονικόν Ημερολόγιον από τους Μακεδόνες της Αθήνας. Την περίοδο του Μεσοπολέμου εκδίδεται το Δυτικομακεδονικό Ημερολόγιον και μέχρι λίγο πριν το 1940. Θα πρέπει να αναφέρω το περιοδικό «Ελιμειακά» το οποίο εκδίδουν εδώ και 30 χρόνια οι Κοζανίτες της Θεσσαλονίκης, το περιοδικό του Συνδέσμου Γραμμάτων & Τεχνών «Δυτικομακεδονικά Γράμματα» που μέχρι και το 2009 εξέδωσε αρκετά ενδιαφέροντα τεύχη, το Δυτικομακεδονικόν Ημερολόγιον του Αναστάσιου Μπέλλου, τα παλιά περιοδικά «Βοϊακή Ζωή» & «Μακεδονική Ζωή» που σήμερα δεν κυκλοφορούν αλλά μπορούμε να τα αναζητήσουμε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης.

Σημαντικές πηγές Τ.Ι. αντλούμε από τις ψηφιοποιημένες βιβλιοθήκες των πανεπιστημίων Κρήτης και Θεσσαλονίκης χρησιμοποιώντας τις μηχανές αναζήτησης

βάζοντας όρους αναζήτησης που αφορούν όροι την Τ.Ι. της περιοχής Κοζάνης αξιοποιώντας έτσι τη δυνατότητα που μας δίνεται από τις Τ.Π.Ε. στο πεδίο της Τ.Ι.

Οι παλιές εκδόσεις του Δήμου και της Νομαρχίας Κοζάνης έχουν εικόνες από μνημεία (εκκλησίες, γέφυρες, κτίσματα και αρχαιολογικούς χώρους) της περιοχής μας.

Τα εκκλησιαστικά βιβλία των εκκλησιών μας έχουν γραπτά κείμενα πολλών ετών που μπορούν να γίνουν πηγές Τ.Ι. σε κάθε οικισμό που διαθέτει τέτοια βιβλία, γιατί παλιά χρησιμοποιούνταν σαν τετράδια μια και αυτά δεν υπήρχαν.

Το αξιόλογο φωτογραφικό άλμπουμ του Ιωάννη Τσιομπάνου για την Κοζάνη & την Πτολεμαΐδα και άλλα φωτογραφικά άλμπουμ, όπως και οι οικογενειακές προσωπικές φωτογραφικές συλλογές που διαθέτουν πολλοί συμπατριώτες μας μπορούν να αποτελέσουν επίσης πηγές για αυτό το υλικό που θέλουμε να συγκεντρώσουμε.

Παλιές διαθήκες ιδιωτών καθώς και τα πολύ αξιόλογα βιβλία της Μητροπόλεως Κοζάνης που δεν έχει αξιοποιηθεί όσο θα έπρεπε μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν επίσης σημαντικές πηγές Τ.Ι για την περιοχή Κοζάνης .

Δυστυχώς τα αρχεία των πολύ σημαντικών μοναστηριών των περιοχών Βοΐου αλλά και Σερβίων( έχουν καταστραφεί τα περισσότερα) αναφέρω το παράδειγμα της μονής Ζιδανίου ,έτσι μια σημαντική πηγή πληροφόρησης για μας έχει χαθεί.

Οι τοπικές σημερινές εφημερίδες εμπεριέχουν κατά καιρό άρθρα που αφορούν Τ.Ι., οι εφημερίδες που εκδίδουν Πολιτιστικοί σύλλογοι εμπεριέχουν αρκετά σημαντικά άρθρα που αφορούν την Τ.Ι της περιοχής.

Τα βιβλία του πρώην υπουργού Μιχάλη Παπακωνσταντίνου έχουν αρκετό ενδιαφέρον, όπως και βιβλία παλαιότερων όπως ο Μιχαήλ Καλινδέρης που αναφέρεται σε γραπτά μνημεία της περιοχής κυρίως με θύμησης από εκκλησιαστικά βιβλία.

Ο κάθε παππούς και γιαγιά είναι ένα ζωντανό βιβλίο. Μπορεί να μας δώσει όσο ζει πολλά στοιχεία τα οποία μπορεί και ο ίδιος να καταγράψει σε ένα τετράδιο ή ηχογραφώντας την αφήγησή του. Σε αυτή την περίπτωση πάντα διασταυρώνουμε τις προφορικές μας πηγές με άλλες γραπτές ή προφορικές πηγές πριν αυτό το καταγράψουμε και το παρουσιάσουμε σαν ένα στοιχείο τεκμηριωμένο πλήρως στους μαθητές μας ή στον υπόλοιπο κόσμο για να εξασφαλίσουμε έτσι την αξιοπιστία των πηγών μας.

Πόσοι από μας είχαμε παππούδες και γιαγιάδες και δεν προλάβουμε να κάνουμε αυτό που προανέφερα ;

Μπορούμε επίσης να ασχοληθούμε με την εκπαιδευτική ιστορία της Κοζάνης. Πότε και που λειτούργησαν σχολεία και τι ρόλο αυτά έπαιξαν την περίοδο που ήταν σε λειτουργία. Παλιότερα ένα σχετικό βιβλίο είχε εκδώσει ο δάσκαλος Σιόζιος. Σε κάποια παλαιότερα σχολεία διασώζονται ίσως στοιχεία της ιστορικής ταυτότητας του κάθε σχολείου.

Τα μνημεία της πόλης μας όπως: το ρολόι ,παλιές εκκλησίες της πόλης μας όπως ο Άγιος Νικόλαος ,οι άγιοι Ανάργυροι, αλλά και οι παλιές εκκλησίες της Σιάτιστας, του Βελβενδού, της Εράτυρας αλλά και άλλων πόλεων και κωμοπόλεων και κάποια άλλα παλιά κτίρια της Π.Ε., όπως το Ιστορικό Γυμνάσιο Τσοτυλίου μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα μελέτης Τ.Ι. στα μαθήματα που θα δημιουργήσουμε.

Οι προσωπικότητες που στο πέρασμα της Γενικής Ιστορίας έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην περιοχή μας και όχι μόνο μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο έρευνας και μελέτης στην ενασχόλησή μας με την Τ.Ι όπως: ο Γεώργιος Λασάνης, ο Κασομούλης, ο Τσόνζας, Μακεδονομάχοι της περιοχής Κοζάνης, πολιτικά πρόσωπα που έδωσαν παρουσία και άφησαν το στίγμα τους στην

περιοχή όπως ο πρώτος Κοζανίτης βουλευτής στο Οθωμανικό Κοινοβούλιο Δρίζης κ.ά. Μπορούμε επίσης να ασχοληθούμε με δωρητές της πόλεως Κοζάνης

(Μαμάτσιος, Βαλταδώρος, Τιόλης κ.ά.) , αλλά και άλλων πόλεων όπως η Σιάτιστα ο Βελβεντός, η Εράτυρα, το Τσοτύλι κ.ά

Με την ετήσια αναφορά μας στην απελευθέρωση της πόλης της Κοζάνης και της περιοχής της την 11<sup>η</sup> Οκτωβρίου κάθε έτους μπορούμε να αναφέρουμε την καθοριστική συμβολή του Στρατού στη μάχη Σαρανταπόρου, αλλά και στις λοιπές μάχες που έγιναν στην περιοχή Σερβίων, τη συμβολή των εθελοντών Κρητών στις περιοχές Βοΐου αλλά και των Γαριβαλδινών στην οριστική απελευθέρωσή της (διαβάστε το σχετικό άρθρο στο [www.grebeniotis.gr](http://www.grebeniotis.gr))

Στο Βόιο επίσης μπορούμε ακόμη να ασχοληθούμε με τους Βαλαάδες αυτούς τους άγνωστους συμπατριώτες μας που μέχρι το 1923-24 αποτέλεσαν κομμάτι της ιστορίας της περιοχής μας.

Να ασχοληθούμε με τους πρόσφυγες που ήρθαν και πήραν τη θέση τους καθώς και τις προσπάθειες που αυτοί κατέβαλαν ώστε να εγκατασταθούν στο νέο τους περιβάλλον, να αναφέρουμε τις δυσκολίες που αυτοί αντιμετώπισαν στην προσπάθειά τους αυτή ,αρκετά στοιχεία θα βρούμε στα Γ.Α.Κ. Κοζάνης που αφορούν την προσφυγική αποκατάσταση

Παραμονές της 28<sup>ης</sup> Οκτωβρίου μπορούμε ένα δίωρο να το αφιερώσουμε στον αγώνα των Κοζανιτών στον ελληνοϊταλικό πόλεμο που ήταν πολύ σημαντικός καθώς και στη συμβολή των παππούδων και προπαππούδων μας στις επιτυχίες του Ελληνικού Στρατού στο Βορειοηπειρωτικό μέτωπο.

Μπορούμε ακόμα να προβάλλουμε video με συνεντεύξεις Κοζανιτών αγωνιστών της περιόδου εκείνης.

Έχουμε επίσης την ευκαιρία σε κάποιες στιγμές στο καθημερινό μας μάθημα της Γενικής ιστορίας να αναφερθούμε σε περιόδους άγνωστες και ανεξερεύνητες σε τοπικό επίπεδο όπως στην περίοδο 1916-1917 στη διάρκεια του Α΄ παγκοσμίου πολέμου τι ακριβώς γίνονταν στην Κοζάνη (περίοδος Γαλλοκρατίας) έτσι ώστε οι μαθητές μας να μάθουν και για τις άγνωστες πτυχές της Τ.Ι. μας που δεν έχουν ακόμα περάσει στα επίσημα σχολικά εγχειρίδια.

Όλα αυτά μπορούν με κόπο και μεράκι να αποτελέσουν σε κάθε σχολική μονάδα τη μαγιά για να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων με την βοήθεια των πληροφορικών αν υπάρχουν (ΕΑΕΠ) αλλά και άλλων εκαιδευτικών οι οποίοι έχουν επιμορφωθεί και μπορούν να δημιουργήσουν στο σχολείο τους μια ψηφιακή βάση δεδομένων Τ.Ι της περιοχής Κοζάνης.

Αυτό μπορεί να γίνει και σε συνεργασία εκπαιδευτικών διαφορετικών σχολικών μονάδων στην πόλη της Κοζάνης αλλά και στις άλλες πόλεις και κωμοπόλεις της Π.Ε. Κοζάνης

Η αρχαιολογική περιοχή της Αιανής με το Μουσείο της μπορούν να αποτελέσουν το κέντρο επισκέψεων όλων των σχολείων της περιοχής μας κι όχι μόνο. Η επαναλειτουργία της αρχαιολογικής συλλογής Κοζάνης θα βοηθήσει ώστε να δουν τα παιδιά αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής μας που παραμένουν περικλειστα από το 1995 σ' αυτήν. Επισκέψεις στην καστροπολιτεία των Σερβίων μπορούν να αναδείξουν το ένα μικρό μέρος του Βυζαντινού παρελθόντος της περιοχής μας.

Οι Παλαιοντολογικές συλλογές της Πτολεμαΐδας, αλλά και της Σιάτιστας αποτελούν και μπορούν να αξιοποιηθούν και να μουν στα προγράμματα επισκέψεων των Σχολείων.

Τα γεφύρια του Βοΐου (Πραμόριτσας & Πασά αλλά και άλλα) μπορούν να γίνουν επισκέψιμα με προγράμματα που μπορείτε να εκπονήσετε ώστε να μάθουν την ιστορία τους αλλά και να τα γνωρίσουν οι μαθητές μας.

Η κρυφή μας δύναμη στην περιοχή μας οι ανεξερεύνητες αρχαιολογικά περιοχές της Εράτυρας, των Φυλακών στα Σέρβια αλλά και των Λυκνάδων & της Λεβαΐας Βοΐου, που κατά παράδοξο τρόπο δεν έχουν λάβει από τους αρμόδιους παράγοντες τη φροντίδα ώστε να αναδειχθεί ο αρχαιολογικός πλούτος που κρύβουν στα σπλάχνα τους.

Το λαογραφικό Μουσείο Κοζάνης δημιούργημα του αείμνηστου Κωνσταντίνου Σιαμπανόπουλου εκτός του Λαογραφικού ενδιαφέροντος κρύβει μέσα του και ιστορικά στοιχεία τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στην προσπάθειά μας. Μια επίσκεψη και στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα στο Μπούρινο ίσως να είναι χρήσιμη για τους μαθητές.

Θα περάσω τώρα να σας παρουσιάσω ένα μέρος από τη ενασχόλησή μου που αφορά της ιστορία του Σχολείου το οποίο έχω την τιμή να υπηρετώ το 5<sup>ο</sup> Δημοτικό Σχολείο Κοζάνης , αλλά και το μεγάλο δωρητή της Κοζάνης το Γεώργιο Τιόλη.

### **Ο Γεώργιος Τιόλης & οι ευεργεσίες του**

Στην εφημερίδα Βόρειο Ελλάδα το 1939 διαβάζουμε γι αυτόν:

Ο ευεργέτης της Πόλεως κ. Γεώργιος Σπυρίδωνος Τιόλιος δι' επιστολής του προς τον κ. Δήμαρχον Κοζάνης δωρείται και πάλιν προς τον Παιδικόν Σταθμόν 60 πλήρεις κλίνας μετά των κλινοσκεπασμάτων αυτών, προς συμπλήρωσιν προηγουμένης δωρεάς.

-Αι από της εποχής της Τουρκοκρατίας ακόμη αρξάμεναι δωρεαί του αξίου Πολίτου Κοζάνης κ. Γεωργίου Σπυρίδωνος Τιόλιου είναι πολλά και άξια ιδιαιτέρας μνείας.

Η δι' ιδίαις του δαπάναις κατασκευή του Συντριβανιού Δημοσκή της πηγής (Καμάρας) του Αγίου Αθανασίου και της Γέφυρας των Παλαιών Σφαγείων είναι τα γνωστότερα έργα Κοινής ωφελείας τότε και σήμερον ακόμη.

Η κατά το έτος 1914 δωρεά του δύο χιλιάδων περίπου (2.000) τετραγωνικών μέτρων οικοπέδου του, εις μνήμην της μητρός του Ελένης προς ανέγερσιν εν τη συνοικία του Διδακτηρίου, συμπληρωθείσα δι' ετέρων χιλίων (1.000) περίπου τετραγωνικών μέτρων, προς συμπλήρωσιν του περιβόλου του ανεγερθέντος Εκπαιδευτηρίου, έλαβε σάρκα και οστά, και το Μέγαρον ήδη του Γυμνασίου Θηλέων κοσμεί την προς τιμήν του ευεργέτου ονομασθείσαν παρά του Δήμου οδόν Γεωργίου Σπυρίδωνος Τιόλη.

Κατά το έτος 1917-18, εποχήν καθ' ην λόγω της εμπολέμου καταστάσεως και της επιστρατεύσεως, ο πληθυσμός της πόλεως λιμώττει, ο Γεώργιος Σπυρίδωνος Τιόλης διανέμων αυτούσιον σίτον, εις τας αποροτέρας των οικογενειών, εκ της Γεωργικής του παραγωγής , αμέσως κατά τον αλωνισμόν.

Συνεχίζων δωρείται τρεις χιλιάδας (3.000) τετραγωνικών μέτρων οικοπέδου προς ίδρυσιν Παιδικού Σταθμού εν Κοζάνη και καταθέτει ποσόν πενήντα χιλιάδων (50.000) ως πρώτον οβολόν, δια την επίτευξιν του σκοπού.

Εγκριθείσης αρμοδίως της ανεγέρσεως του Παιδικού τούτου Σταθμού σπεύδει και καταθέτει ετέρας πενήντα χιλιάδας (50.000) δραχμάς υπέρ του σκοπού αυτού, και μεθ' ικανοποιήσεως παρακολουθών την πρόοδον των εργασιών της ανεγέρσεως των Κτιρίων του Παιδικού Σταθμού Κοζάνης, προσφέρει 60 πλήρεις κλίνας μετά των σχετικών κλινοσκεπασμάτων αυτών.

Δωρεαί υπερβαίνουσαι το εκατομμύριον (1.000.000) εάν προχείρως επιχειρήση τις να εκτιμήση ταύτας.

Ποία όμως η έκτασις της απ' ευθείας εξασκουμένης παρ' αυτού Φιλανθρωπίας ,είναι άγνωστος, διότι ασκεί ταύτην Χριστιανικώτατα, και δεν επιτρέπεται να μανθάνη η αριστερά του τι ποιεί η δεξιά αυτού.

Αυτός εν συντόμω σκιαγραφία, ο Γεώργιος Σπύρου Τιόλιος, ο ταπεινός πολίτης της Κοζάνης, ο σεμνός, ο τίμιος, ο αγνός Πατριώτης.

Του ανήκει δικαιοματικώς, πάσα τιμή, έπαινος και ευγνωμοσύνη, υπέρ πάντα άλλον ευεργέτην της πόλεως<sup>1</sup>.

Σε πρακτικό της 14<sup>ης</sup> Μαρτίου 1922 αναφέρεται ότι ο Γ. Τιόλης παραχωρεί τόπο της παρακείμενης ιδιοκτησίας του για να χτιστεί το παρεκκλήσιο του Αγίου Μιχαήλ στη Βόρεια πλευρά του Αγίου Κωνσταντίνου. Χαρίζει χρυσοκέντητες στολές και πλάκες χρυσές σε πολλές εκκλησίες.

Κληροδοτεί την πλούσια βιβλιοθήκη του στο Δήμο Κοζάνης για την οποία χρειάστηκε διάστημα ενός μηνός για να μεταφερθεί με χαμάλα (ανοικτό κάρο)<sup>2</sup>.

Ο Γεώργιος Τιόλης πέθανε ανύπαντρος το 1942 μη αφήνοντας απογόνους όταν βρισκόμασταν στην διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής. Ζούσε το τελευταίο διάστημα της ζωής του με την οικογένεια του αδερφού του Αθανάσιου και της νύφης του Σάνα Τιόλη στο ίδιο σπίτι η οποία και τον φρόντιζε. Η προσφορά του Τιόλη όμως ήταν τεράστια σε βάθος χρόνου.

Η εγγονή του Άννα Ρεπανά αναφέρει γι αυτόν στο βιβλίο της:...ου Γιώρ'ς τ' Τιόλ' απού' χιν κι αυτός κτήματα πουλλά κι τσιουφλίκια στα χουργιά, όλου τουν κινό έφτκιανιν καλουσύνις κι πάντριβιν τα φτουχά τα κουρίτσια. Μοίραζιν στιάρ' απ' τ' αλώνι τ' στουν κόζμου κι έχτ' τζιν σκουλειά, δρόμ', πηγάδια, γέφυρις, 'ν ικκλησιές, ένα κιαμέτ' βιργισίς έφκιανιν<sup>3</sup>.

## **ΠΑΡΑΘΕΣΗ POWER POINT**

### **Επίλογος**

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την προσοχή σας και να σας προτρέψω όσοι από σας το επιθυμούν να ασχοληθούν με την Τ.Ι. της περιοχής μας η οποία παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον.

Κλείνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ιωάννη Παπαδέλη σχολικό Σύμβουλο της 1<sup>ης</sup> Περιφέρειας Α/θμιας Εκπ/σης Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης για την ευκαιρία που μου έδωσε να απευθυνθώ σε όλους για ένα θέμα με το οποίο ασχολούμε ένα αρκετά μακρύ χρονικό διάστημα.

Αν υπάρχουν ερωτήσεις από τους συναδέλφους ευχαρίστως να απαντήσω σ' αυτές .  
.....Καλό καλοκαίρι σε όλους μας.

---

<sup>1</sup>Δ.Χ. Βόρειος Ελλάς, Κυριακή, 29 Ιανουαρίου 1939, Φύλλο 605, σ.4

<sup>2</sup> Ρεπανά Άννα. Ο Πρώτος παιδικός Εθνικός Σταθμός Κοζάνης (δωρεά Γεωργίου Σ. Τιόλη).

<sup>3</sup> Ρεπανά Άννα (2010) Αλλ' φουρ' σνα, σ., 21, Κοζάνη.